

Turški predsednik Recep Tayyip Erdogan ob obisku letališča Atatürk v Carigradu, kjer so počastili spomin na žrtve terorističnega napada. / foto: AP

ZAKAJ SO LETALIŠČA TAKO POGOSTO TARČA TERORISTIČNIH NAPADOV?

Pred terorizmom tudi Brnik ni varen

Dr. Denis Čaleta o terorističnem napadu na mednarodno letališče Atatürk v Carigradu prejšnji torek zvečer – Namen teroristov je bil dosežen: o tem so poročali vsi svetovni mediji – Slovenija ni varna oaza in na brniškem letališču bi morali izpeljati dodatne varnostne ukrepe

Marjana Vončina

Prejšnji torek zvečer na letališču Atatürk v Carigradu, največjem turškem letališču v največjem turškem mestu s skoraj 17 milijoni prebivalcev, ni bilo kaj dosti drugače kot kak drug večer v tem zgodnjem poletju: množica ljudi, prihodi in odhodi letal, nekaj nervoze, utrujenosti in pričakovanja, za nekatere začetek, za druge konec poti. Potem je nenadoma počilo. In spet. In spet ... Kri, trupla, kriki, beg, solze, groza, strah. Zgodil se je

trojni samomorilski napad, za katerega uradno še nihče ni prevzel odgovornosti, turške oblasti pa menijo, da za napadom stoji Islamska država.

Turčija je bila znova prizorišče terorističnega napada, prvič pa se je zgodilo, da je bil usmerjen v najbolj občutljivejšo točko, mednarodno letališče, ki je po številu potnikov na tretjem mestu v Evropi, na svetovni lestvici pa na enajstem. Napad, ki ga je po nekaterih informacijah vodil čečenski terorist Ahmed Čatajev, je pustil za seboj 44 trupel in

230 ranjenih. Samomorilski napadalcu naj bi bili iz Rusije, Uzbekistana in Kirgizije. Tarča je bila dobro izbrana in namen je bil dosežen: poročali so vsi svetovni mediji in zatresel se je ves svet.

Zakaj teroristi izbirajo prav letališča, zakaj so teroristični napadi pogosti predvsem v Turčiji in kaj vse to pomeni za slovenske državljane, ki pogosto odpirajo okno v svet prav v Carigradu? O tem in tudi o letališču Jožeta Pučnika na Brniku, ki se zdi košček miru sredi razburkanega sveta, je tekel pogovor s

Dr. Denis Čaleta:

»Seveda je vsaka žrtev terorističnega dejanja tragična, vendar je treba poudariti, da je v tem primeru varnostni sistem, kot ga imajo vzpostavljena na turških letališčih, preprečil, da bi bilo žrtev mnogo več, kar bi se lahko zgodilo, če bi napadalcu vstopili v osrčje letališke zgradbe.«

strokovnjakom za vprašanja terorizma, dr. Denisom Čaleto z Inštituta za korporativne varnostne študije v Ljubljani.

Teroristični napadi na letališča se vrstijo in carigraski je samo zadnji primer. Zakaj so prav letališča tako pogosto na udaru teroristov in kaj je šlo v varnostnem smislu v Carigradu narobe, da se je po vsem, kar je znano o izpostavljenosti letališč, to lahko zgodilo?

»Na žalost smo bili ponovno priča tragičnemu terorističnemu napadu, kakršen nas vedno znova opomni, da je terorizem grožnja, s katero bomo morali tudi v prihodnje živeti in ji seveda posvečati resno pozornost. Glavni cilj teroristov je, da s svojimi dejanji zagotovijo tako odmeven napad, da bo pritegnil svetovne medije. Prav medijski prostor pa je tisto, kar nujno potrebujejo, da širši družbeni skupnosti sporočajo svoja osnovna sporočila, zahteve in prepričanja. Navsezadnje tako izvajajo pritisk na vsakokratno vladajočo garnituro, ki je največkrat tisti cilj, prek katerega usmerjajo svoja dejanja. Letališča so zaradi svoje izpostavljenosti in množice potnikov, ki uporabljajo ta način transporta, še vedno ena najodmevnejših tarč in zato za teroriste izredno privlačna. Turčija ima dolgo zgodovino, ki je v pomembnem delu prežeta s terorističnimi napadi in ogroženostjo. V tem trenutku lahko vidimo, da je terorizem v Turčiji postal najbolj izpostavljen grožnja. Poleg konflikta, ki ga Turčija vztrajno izvaja s svojo kurdsko manjšino, vidimo, da je v zadnjem obdobju prisoten tudi terorizem, ki ga spodbujajo tako imenovana ideja Islamske države in z njo povezani posamezniki skrajnih islamističnih prepričanj.«

Kontrola že pred stavbo Tokrat so si izbrali največje turško letališče. Kako gledate na ta krvavi dogodek?

»Zaradi turške vpetosti v zgodovinski niz terorističnih dogodkov je ta vsekakor terjal manj žrtev, kot bi jih sicer bilo v kateri drugi državi. V Turčiji je eden od ukrepov omejevanja teroristične grožnje ta, da prvo kontrolo potnikov opravljajo že pred vhomom v letališko zgradbo. Ta postopek je tudi pripeljal do tega, da se je samomorilski napadalec razstrelil na tej prvi pomembni nadzorni točki, druga dva pa tudi nista mogla prodreti dlje. Seveda je vsaka žrtev terorističnega dejanja tragična, vendar je treba poudariti, da je v tem primeru varnostni sistem, kot ga imajo vzpostavljena na turških letališčih, preprečil, da bi bilo žrtev mnogo več, kar bi se lahko zgodilo, če bi napadalcu vstopili v osrčje letališke zgradbe.«

Pred vrati je visoka turistična sezona. Kako to vpliva na turizem?

»Najprej je treba poudariti, da je terorizem resna grožnja turistični industriji in predvsem zaupanju turistov v posamezne turistične destinacije. V zadnjem času drastično upada število turistov v skoraj vseh državah, ki so bile tarča terorističnih napadov ali so posredno vključene v različne regijske konflikte. Tako se je skoraj sesula turistična industrija večine južnih in vzhodnih sredozemskih držav, med katerimi so vsekakor najbolj prizadeti Tunizija, Egipt, Alžirija in Turčija, kjer je turizem predstavljal eno najpomembnejših gospodarskih panog. S tega stališča lahko vidimo, da so teroristi s svojimi dejanji dosegli pomemben cilj: oslabitev

vladajočih struktur in sejanje splošnega strahu ter nezaupanja v širšem družbenem okolju. V tem okviru ne smemo pozabiti na Grčijo in njeno katastrofo na področju turizma, kar je posledica množičnih migracij zaradi konflikta v Siriji.«

V tem času so zračne poti še pogosteje bližnjica med kraji, toda ljudi je strah. Kaj bi po vašem mnenju morala narediti vodstva letališč za večjo varnost?

»Turizem in zračni transport sta med seboj neločljivo povezana. Ta povezanost je še posebej izpostavljena ob vrhuncih poletne turistične sezone, ko turisti ta način transporta uporabljajo za doseganje ciljnih turističnih destinacij. V tem obdobju je zagotavljanje varnostnih ukrepov zaradi množice potnikov še poseben izziv. Vsak poseg za čezmerno izvajanje varnostnih ukrepov ima pomembne posledice za pretočnost potnikov, zato mora sodelovati niz nosilcev nacionalne varnosti, in to od obveščevalno-varnostnih služb in njihovih ocen ogroženosti do policije in zasebnih varnostnih služb, ki opravljajo neposredno varovanje ter pregledujejo potnike in prtljago. Zavedati pa se je treba, da popolne varnosti ni mogoče zagotoviti in da so kljub še tako dobro delujočemu varnostnemu sistemu vedno možni posamezni teroristični napadi. Vse, kar lahko pričakujemo od vodstev letališč, je to, da na področju varnosti ne uveljavljajo čezmernih racionalizacij in da se varnostni ukrepi izvajajo podrobno v skladu s predpisano stopnjo ogroženosti v posamezni državi.«

Nujni ukrepi za Brnik

Naše malo brniško letališče najbrž ni tarča teroristov. Pa vendar: je po vaši oceni dovolj poskrbljeno za nadzor nad morebitnim neprijetnim dogajanjem?

»Prav to prepričanje, da je Slovenija varna oaza in da se pri nas ne morejo zgoditi taki varnostni incidenti, lahko predstavlja neko stopnjo tveganja. Površen nadzor in manj dosledno izvajanje varnostnih ukrepov imata lahko v določenem trenutku tragične posledice. Zadnji napad nemškega državljanca na policista kaže, da se varnostne grožnje lahko dogajajo tudi v Sloveniji in letalski promet ni v tem okviru nikakršna izjema. Prav zato bi morali na brniškem letališču izpeljati dodatne nujne ukrepe, kar pa velja ne samo za potniški terminal, ampak tudi za servisno območje in druge dostope na letališče, ki so zelo slabo varovani in napadalcu omogočajo prihod v neposredno bližino najpomembnejših točk letališča. V vsakem primeru bi take vrste samomorilski napad na brniškem letališču pomenil popolno tragedijo, podobno tisti, ki se je pred nekaj meseci zgodila v Bruslju. To nam mora biti vodilo, ko odmerjamo dodatne kadrovske in finančne vire za zagotavljanje varnosti našega glavnega letališča.«

Čisto osebno vprašanje, dr. Čaleta: ko vstopite v letališki prostor, ali kdaj pomislite, da bi v naslednjem trenutku lahko kje počilo?

»Na žalost je to poklicna deformacija, ki ji ne morem ubežati. Vsekakor me ob prihodu na tako vitalne točke vedno zanima sistem varovanja, zato sem na te stvari še posebej pozoren. Tisto, kar je včasih nadležno, je spremljanje ljudi okoli sebe, saj je prav misel, kdo bi lahko bil morebitni terorist, tisto, kar te včasih obremenjuje. Priznam, da so že bili trenutki, ko sem zapustil vlak podzemne železnice zaradi tistega čudnega občutka, da nekaj ni v redu, pri spremljanju ljudi v svoji okolici. Ali je to previdnost ali profesionalno prekletstvo, bi težko rekel.«